

הופעתו של כרך זה דין הוא גם שתיחשב תג ל"מוסד ביאליק". הן בגלל ערכו ההיסטורי של המקור הן בגלל רמתה העילאית של עבודת מר דיקמן (כמתרגם, כמנקה, כמהדיר, וכבעל המבוא והמפתח) הן בגלל מלאכת-הספר, המשתווה כאן עם מיטב הש"גיה הטיפוגרפיים הקודמים של ההוצאה.

"אינאיס" (אגב: מדוע, בכל-זאת, "אינאיס" ולא "אינאס", כפי הראוי וכפי המובא כל הזמן בגוף השירה?) מעמיד את הקורא העברי, בהנף אחד, לא רק בנקודת-השיא של האפוס הרומאי, לא רק בגאון-שטפו של ההקסאמטר הדאקטילי ושל הרטוריקה הלטינית, אלא גם בנקודה הארכימדית של תרבות רומא, קורותיה ועולם-המושגים והמיתוס שלה. ולגבי שיווי-משקלנו הרוחני שלנו חשוב הוא שנלמד לחשוב גם על רומא לא רק במונחים של "מלכות אדום הרשעה", וכיצא באלה מונחי-מורשה של המקורות הישנים המצויים לנו, אלא גם במונחים של רומא עצמה, כהווייתה ההיסטורית, או לפחות כפי שנצטיירה לאביר שירתה וחווה בכורתה-בעמים, פובליוס ורגיליוס מארו, שהאידיאולוגיה שלו היתה זו של ה"אימפריום" הקלאסי, ואשר הוא שנתן לה ניסוחים פשוטים, צלולים ובולטים כגון זה (ר' ו, 851—583):

רש לאומים, רומאי! השלטון בידיך — זכרהו!
זאת התורה לך: שלום ישפינו חוקך
בארץ —
חסד תטה לנכנע, וחרב-נקם למורד בך!

מבחר הסיפור האפריקאי

13 כרכים כבר הוציאה הוצאת "הדר" בסדרת "עם עם וסיפוריו", בכלל זה מבחרים של הסיפור האמריקאי, האיטלקי, הפולני וכו' — ועוד ידה נטויה. לעתיד הקרוב מובטחים לנו מבחרים של הסיפור האירי, ה"סלאבי", ה"אסיאתי" והאידי. אחדים מאלה שהגיעו לידינו מצויין בהם בפירושי מי היה עורכם, בין שהוא ישראלי בין שאינו כן; כך, למשל, מבחר הסיפור הסיני (מתורגם

המתהווית. יהדות, למשל, היא ערך מוחלט (ע' 396) ותפקידה לשמש גורם מעורר ברוגנסו שלנו, ממש כמו העלאת ערך ההומאניזם במציאות האנושית הכללית של תקופתו.

מתוך עמידה על כמה עיקרי-דברים ב"סוגיות בפילוסופיה" נוכחים אנו לדעת כי הספר עשוי לשמש עזר לקורא החפץ לקבל מושג, לעתים בפעם הראשונה בשפתו, על משנור תיהם של הוגי-דעות מן הדורות האחרונים; מצד שני יש בו כדי להוות שער, אם גם מרומם לעתים, אל עיקרי דעותיו של מחברו הן כפילוסוף, הן כהיסטוריוסוף, בספריו השיתיים.

א. ב. ע.

אינאיס

הופעתו של כל "אינאיס" בלבוש עברי דין הוא שתשמש, קודם-כל, הזדמנות לברך בפה מלא על כוכב שדרך לנו, לליל-אורי-ועוז, בדמותו של שלמה דיקמן, הוא מתרגמו זה של ורגיליוס ללשונו. מר דיקמן, שאת תלמודו בלשונות הקלאסיות כמו גם בלשון העברית קנה לו בפולין שלפני המלחמה, בילה מאז שנים ארוכות ויגעות בארץ-גזירה ב.ס.ס.ר. ואך באחרונה הגיע למדינת-ישראל. כאן התמסר בהתלהבות, ובכוח-עבודה בלי-שוער — כמבקש למלא חסרונו של שנים שאבדו — להרקת מיטב שירתו של העולם ה"קלאסי", הרומי-היווני, לעבר-רית. אם רשאים אנו לדון על-פי דוגמה ראשונה ונכבדה זו שיצאה עתה לאור, הרי נראה שהוא משקיע בכך לא רק את נפשו ומאודו ואהבתו אלא גם אוצר בלתי-נדלה של בקיאות, למדנות וכשרון. ונוסף על כל אלה מצויין תרגומו באותה סגולה קלאסית, נדירה ויקרת-ערך, הקרויה חוש-מידה. מתרגם שבכך נתברך, דומה כי מחצית הצלחתו מובטחת לו מלכתחילה.

• ורגיליוס: אינאיס; תירגם מרומית והוסיף מבוא, הערות ומפתח: שלמה דיקמן; מוסד ביאליק, 1962; 511 עמ' + 18 ציורים.

המבחר המובא כאן לפנינו הוא משופח באמת ואף תרגומו יכול להניח את הדעת. אך יש להבהיר כי „אין תוכלו כבדו“ וגם כדאי להדגיש כי בשום פנים לא סיפק את הצורך האמיתי והמורגש של הקורא העברי ב„מבחר“ שבידי לפניו, ככל האפשר, את מיטב הספרות וההגות של אפריקה בהתעוררותה, בהשתחררותה ובשיחורורה — „מבחר“ שיהיה פרי מאמץ סלקטיבי ובקרתיות ויוודע אותנו, באורח בלתי-אמצעי, עם תופעות בעלות-משמעות בהווה החי של אפריקה ולא רק עם חמדותיה „מויאוניות“.

ב. מ.

ידיחו

תולדות החפירות הארכיאולוגיות ביריחו הן, בעצם, תולדות החיפושים אחר העיר הראשונה שכבש יהושע. אם בכל-זאת לא נגלה להם לחופרים אפסיקציה של יהושע בן-נון ותחת זאת העמיקו לרדת אל תקופות ושכבות שלא שיערו מראש — אין זו אשמתם כמובן.

השאיפה לחפור ביריחו, לעשותה אבן-פינה של כרונולוגיה מוחלטת ולהכריע עליידי כך במחלוקת הסבוכה הנוגעת לזמן כיבוש הארץ, יציאת-מצרים וכיוצא באלה — ימיה כימי המחקר הארכיאולוגי. סיר צ'ארלס וורן, האיש הראשון שנשלח ארצה ע"י הקרן הבריטית-לחקירת-ארץ בשנת 1876, ראשית מעשהו כבר היתה בחפירת כמה בורות עמוקים בתל-אל-סולטאן. הוא לא מצא שם כלום, וגם אילו היה מוצא היה זה בבחינת גס גדול, בהתחשב במצבה של הארכיאולוגיה הארצישראלית בימיו — ועם זאת לא נמנע מללוות את אכזבתו בהכרזה שתל-יריחו אינו ראוי לחפירה כלל. רק בימים אלה, אחר שנתבררה סופית, כמדומה, החלום שע"י תידה הארכיאולוגיה יום אחד לגלות את העפר מעל יריחו של ימי יהושע, רק עתה התברר עד כמה היתה זו למרבה-האירוניה, הכרזה נכונה, לפחות מאותה בחינה שעניינה באמת את וורן ואת כל החופרים שבאו אחרינו ליריחו.

בידי ע. קינן), לין ירסאנג הוא ש„חזר וסיפור“, המבחר הפולני נערך בידי מרק גפן, ואילו מבחר הסיפור העברי („את אשר בחרתי“) לוקט ונערך בידי י. ליכטנבוים. הכרך הזה שלפנינו הוא אלמוני במובן זה. אם יש בכך משום תמיהה, הריהי מתישבת למי שמכיר כד-ענק אנגלי מפואר, שהופיע באחת מהוצאות-הספרים המכובדות ביותר בארצות-הברית, בעריכתו של אחד מבני-הסמך המעולים ביותר בשטח זה, ועניינו הפיסול האפריקאי. עיקרו של אותו כרך הוא מבחר מצוין של תצלומי עבודת-פיסול אפריקאית, „פרימיטיביות“, אבל חלקו הראשון הוא אוסף של אגדות שבטיים ועממיים כושיים, החל בהאוסא ובאשאנטי וכלה בבאילא, בקיקוי ובבאנטו.

את החלק הזה קם מר שחר ותירגם, על קרבו ועל כרעיו, לפרקיו ולמדויו, כולל מבואו המאלף — וההוצאה העברית הוציאה את התרגום הזה כמו שהוא, בלא שתטרח אפילו לציין מיהו, למשל, בעל המבוא שבראש הכרך.

לא רק האבהית יש בה כאן משום תמיהה אלא גם עצם שמו של הכרך ושיבוצו באותה סדרה של מבחרי סיפורים, „לאומיים“, מי שמבקש ליטול לידו מבחרים אחרים שבסדרה, כגון המבחר העברי או הפולני או האמריקאי, יודע שימצא כלילי סיפורים מן השנים האחרונות, או לפחות מן הדורות האחרונים — יצירות שבעיקרו של דבר חלה עליהן ההגדרה של „נובילה“ או „שורט סטורי“. גם אפריקה של המאה הזאת העמידה מספר ניכר של סופרים שחיברו רומנים ואף נובילות, מהן העומדות על מדרגה ספרותית גבוהה ומהן שזכו להצלחה מו"לית במדינות-המערב וניתרגמו לכמה לשונות. אבל הכרך הזה, כאמור, לא מאלה הוא נזון ולא את אלה הוא מביא לפני הקורא, שהרי כל-כולו אגדה, מיתוס, משלי-עם או פולקלור, במובן הרחב של המלה.

* מבחר הסיפור האפריקאי; עברית: דוד שחר; הוצאת הדר, 1961; 271 עמ'.